

Gaan we het nu echt hebben over dekolonisatie?

Ons dekoloniaal traject:
van intentie naar impact

Samenvatting

© Plan International

Standpuntnota van Plan International België over
antiracisme, dekolonisatie en lokalisering.

April 2025

Tot elk meisje vrij is

Voorwoord

© Plan International België

Deze standpuntnota is het resultaat van een lange, cruciale reis, een reis die ons uitdaagde om intenties om te zetten in impact. Als organisatie die rechtvaardigheid en gelijkheid hoog in het vaandel draagt, wisten we dat we voorbij de holle modewoorden moesten kijken. We moesten een eerlijke, open blik werpen op de structuren die ons werk vormgeven. En daarbij hebben we meer over onszelf ontdekt dan we hadden verwacht.

Internationale samenwerking stoelt op krachtige verbintenissen voor meer solidariteit en het wegwerken van ondraaglijke ongelijkheden. Anderzijds dragen we de erfenis mee van een koloniaal systeem dat scheve machtsverhoudingen en onrechtvaardigheden in stand houdt. Maar al te lang zat onze sector gevangen in een status quo dat deze ongemakkelijke waarheden toedekte. Om het onbehagen te vermijden dat die waarheden oproepen, hebben we er collectief

voor gekozen om kleurenblind te zijn en om belangrijke concepten af te zwakken. We zagen enkel wat ons geruststelde, niet wat er echt moest veranderen.

Met deze standpuntnota willen we tonen dat we ook moedig kunnen zijn. Het document voor u getuigt van onze bereidheid om het status quo in vraag te stellen, om onze sector en onze eigen organisatie een spiegel voor te houden en om stil te staan bij pijnlijke waarheden en complexe paradoxen. We kijken niet langer weg, maar gaan de confrontatie aan en brengen ze naar de oppervlakte. Want alleen zo kunnen we een lans breken voor echte verandering en een nieuw pad uitstippelen. Het wordt geen makkelijke reis; de weg is bezaaid met hindernissen. Maar het is de enige juiste manier. En dit is nog maar het begin. In deze nota zetten we onze positie en onze verbintenissen uiteen, vanuit het besef dat echte transformatie een werk is van lange adem. De weg naar verandering is een collectieve verantwoordelijkheid die voortdurende actie vereist.

Ik wil mijn oprechte dank uitspreken aan de vele onderzoekers en mensen op het terrein in het Globale Zuiden, zij die deze waarheden al zo lang verkondigen en vaak geen gehoor vinden bij organisaties zoals de onze. Aan al wie aan deze standpuntnota heeft bijgedragen en ons van binnenuit heeft uitgedaagd – medewerkers, partners en collega's – zeg ik: bedankt voor jullie toewijding. En aan de mensen van kleur in onze organisatie, zij die al veel te lang wachten op duidelijke verbintenissen inzake antiracisme, die gebukt gingen onder wit ongemak en toch bleven aandringen op verandering: bedankt voor jullie geduld, jullie moed, en voor alles wat jullie doen om deze organisatie beter te maken.

Isabelle Verhaegen

Nationaal Directeur Plan International België

1. Inleiding

Recent zijn de gesprekken rond de dekolonisatie van de ontwikkelingshulp, antiracisme en lokaliseren binnen de internationale ontwikkelings- en humanitaire sector in een stroomversnelling gekomen. Bewegingen overal ter wereld stellen de jarenlange machtsongelijkheid binnen de hulp-, ontwikkelings- en bestuursstructuren al tientallen jaren aan de kaak, maar worden nu pas gehoord, nu het discours over raciale en sociale ongelijkheid breder wordt gedragen. Al die gesprekken leveren brandstof voor een kritisch onderzoek naar hoe de ontwikkelingshulp koloniale hiërarchieën bestendigt, stemmen uit het Globale Zuiden blijft marginaliseren en systemisch racisme in stand houdt.

Organisaties van over de hele wereld, waaronder ook Plan International, reageren op die verschuivingen door kaders en initiatieven te bedenken, zoals de [Pledge for Change](#), waarin de nadruk ligt op lokalisering en op verbintenissen om binnen de ontwikkelingshulp antiracistische principes te hanteren. Plan International, Inc. heeft belangrijke initiatieven gelanceerd om deze kwesties aan te pakken, waaronder een 'Anti-Racism and Equity Council' (Raad tegen racisme en voor gelijkheid) die de hogere leidinggevenden adviseert; het onderschrijven van de Pledge for Change; het uitwerken van de standpuntnota Locally Led, Globally Connected en, onlangs nog, het opzetten van een aparte afdeling met een focus op lokalisering en dekolonisatie.

Plan International België erkent de urgentie om een bijdrage te leveren aan deze belangrijke gesprekken. Om onze zienswijze over deze met elkaar verweven kwesties te verduidelijken, hebben we deze standpuntnota opgesteld over de dekolonisatie van de ontwikkelingshulp, lokalisering en antiracisme binnen onze sector. Daarvoor zijn we vertrokken van een strikte methodologie waarbij we meer dan 100 peer-reviewed artikelen en materialen uit de grijze literatuur hebben geraadpleegd vanuit een feministisch perspectief. Zo konden we erkennen dat de intersectionaliteit van etniciteit, gender en koloniaal verleden de ongelijkheden in de ontwikkelingshulp bepaalt. Het werk werd uitgevoerd door een kernwerkgroep van Plan International België. Zij streefden ernaar om in de literatuurstudie te focussen op de perspectieven en expertise van mensen van kleur, met name vrouwen, om zo de positie van onze organisatie en haar voornaamste verbintenissen te bepalen. Het document werd verder beoordeeld door allerlei specialisten, zowel mensen van de Plan International-federatie als externe experts uit België.

We starten de standpuntnota met een reeks disclaimers. Hoewel we het belangrijk vinden om de kernconcepten te definiëren, zijn we eveneens van mening dat praktische stappen om de door ons beschreven systemen van onderdrukking te ontmantelen, belangrijker zijn dan de zoektocht naar de perfecte definities. Daarnaast besloten we om de term 'Globale Zuiden' te gebruiken om naar economisch gemarginaliseerde en in het verleden gekoloniseerde naties te verwijzen, ondanks de legitieme kritiek dat dit begrip de verschillende, diverse contexten als homogeen voorstelt. Deze standpuntnota confronteert onze organisatie ook met paradoxen en met lastige knopen die we uiteindelijk zullen moeten doorhakken. We werpen ons licht op de tegenstrijdigheden tussen onze motivaties en doelstellingen enerzijds en de pragmatische en financiële keuzes die we maken anderzijds. We hebben besloten om die paradoxen niet te verbloemen, maar ze onder ogen te zien. Tot slot erkennen we de opvallendste tegenstelling die kwam kijken bij het opstellen van dit document: we zijn een in Europa gevestigde INGO die ruimte opeist in een gesprek dat voorrang zou moeten geven aan de stemmen van mensen van kleur en van organisaties uit het Globale Zuiden. Daarom benadrukken we dat we verantwoording jegens hen afleggen en dat het verwoorden van ons standpunt een noodzakelijke stap is in de richting van zinvol engagement, al is dit uiteraard niet voldoende.

Deze standpuntnota vangt aan met de noodzakelijke oefening om de termen, die zo aanwezig zijn in het publieke debat en die intussen tot holle modewoorden zijn verworden, zorgvuldig te definiëren. Zo konden we de vinger leggen op wat er in onze organisatie in het geding is; de tastbare schade van kolonisatie en neokolonialisme verminderen is immers iets heel anders dan dekolonisatie.

Alle referenties zijn te vinden in de volledige standpuntnota.

 [Link naar de volledige standpuntnota](#)

2. Terminologie

Racisme is een systeem van onderdrukking dat één raciale groep bevoordeelt ten opzichte van andere groepen door middel van institutioneel beleid, economische structuren en sociale hiërarchieën. Het concept is diep geworteld in witte suprematie, een ideologie die witte overheersing normaliseert en gemeenschappen die geracialiseerd worden, marginaliseert (Racial Equity Tools, 2021). Witte suprematie blijft niet beperkt tot extremistische groepen, maar is stevig verankerd in de structuren van onderwijs, werkgelegenheid, bestuur en besluitvorming (DiAngelo, 2018).

De koloniale expansie bestempelde de gekoloniseerde volkeren als biologisch en cultureel inferieur en goot racisme in een officieel systeem om hun onderwerping te rechtvaardigen. Deze ideologie was het fundament voor slavernij, segregatie, dwangarbeid en geweld van staatswege, en leidde tot systemische raciale ongelijkheden die ook vandaag nog doorwerken (Bonilla-Silva, 2007). Het indelen van mensen naar etniciteit diende van oudsher om de machtsstructuren in stand te houden, wat betekent dat koloniale en postkoloniale economieën gebouwd zijn op de uitbuiting van geracialiseerde arbeid (Coello de la Rosa, 2000).

Ondanks de formele dekolonisatie blijft racisme de economische en politieke realiteit beïnvloeden. Structurele onrechtvaardigheden – zoals de onevenredig hoge detentiecijfers, het gewelddadige optreden van politie en het ontzeggen van economische rechten – zijn geen geïsoleerde incidenten, maar symptomen van een eeuwenoud internationaal systeem dat witte bevolkingsgroepen nog steeds bevoordeelt (Crenshaw, 1989; Fanon, 1963).

Blik op de Belgische context: kleurenblinde werkelijkheid

Onze organisatie kent een duurzame, diepgewortelde sociale basis over heel België en maakt als dusdanig deel uit van de Belgische samenleving. Daarom is het van wezenlijk belang dat we inzicht krijgen in die sociale, politieke en economische context en hoe die ons werkteerrein beïnvloedt.

Er is nog steeds weinig erkenning voor de Belgische koloniale erfenis en etniciteit blijft een taboe-onderwerp in het publieke debat. Door ideologische verschuivingen na de Holocaust werd raciale categorisering verworpen en kreeg het geloof in een post-raciale gemeenschap de wind in de zeilen (Baruti, 2021). Dat wordt gehandhaafd door kleurenblinde ideologieën die de relevantie van etniciteit ontkennen en obstakels opwerpen voor gesprekken over systemische racisme (Essed et al., 2019).

Eufemismen zoals ‘diversiteit’, ‘etnische achtergrond’ of ‘integratie’ verhullen rassendiscriminatie en herleiden het begrip tot een culturele of taalkundige kwestie. En zo blijven mensen die geracialiseerd worden, ook al zijn het Belgen van de tweede of derde generatie, als buitenstaanders neergezet (Ceuppens, 2006; Kanobana, 2021).

Binnen organisaties zoals Plan International België gaan gesprekken over etniciteit vaak op in bredere thema's zoals LGBTQI+-rechten, beperkingen of armoede, wat het vermogen van onze organisatie om raciale ongelijkheid expliciet aan te pakken, sterk inperkt. Dit vermijdingsgedrag belemmert zinvolle antiracistische acties en versterkt de bestaande ongelijkheden. Verder hangt het samen met de geïnstitutionaliseerde weigering van België om uitgesplitste raciale en etnische gegevens te verzamelen, met als ‘argument’ dat het neutraliteitsbeginsel een correcte meting van systemisch racisme verhindert (CERD, 2021). Door dat alles is er geen sprake van een gericht antidiscriminatiebeleid en zijn de inspanningen om racisme te bestrijden traag en inconsistent. Publieke twistpunten – zoals het behoud van standbeelden uit de koloniale tijd (bv. die van koning Leopold II) en racistische tradities zoals Zwarte Piet – worden gebagatelliseerd als discussies over historisch besef. Ze worden niet erkend als symptomen van de nog steeds voortdurende raciale ongelijkheid (Azabar et al., 2023; Rutazibwa, 2017).

Ondanks die veelvuldige ontkenning worden de gevolgen van systemische racisme studie na studie bevestigd. Bij de politie is etnisch profileren wijdverbreid. 41% van de mensen van Afrikaanse afkomst maakt melding van politiecontroles en 31% beschrijft hun behandeling als respectloos (European Union Agency for Fundamental Rights, 2023). Toch wordt politiegeweld afgedaan als geïsoleerd wangedrag, in plaats van het als een structureel probleem te zien (Amnesty International, 2021). Over het algemeen kampt bijna 1 op 2 mensen van Afrikaanse afkomst met discriminatie op het gebied van huisvesting. 1 op 3 werknemers die geracialiseerd

worden, heeft een tijdelijk contract, tegenover 1 op 14 binnen de algemene bevolking (Unia, 2022). Moslim-vrouwen, met name vrouwen die een hoofddoek dragen, kampen met extra lagen van discriminatie, zodat ze in economische onzekerheid belanden en sociaal worden uitgesloten (ENAR, 2016).

Door het debat over etniciteit in overheidsbeleid niet aan te gaan, wordt er een vicieuze cirkel gecreëerd waarin structurele problemen verborgen blijven en niet worden aangepakt, wat mensen die geracialiseerd worden nog sterker marginaliseert (Sankaa vzw, 2023).

Racisme en witte suprematie in de wereldwijde ontwikkelingshulp

Als ontwikkelings- en humanitaire organisatie komen we op voor meisjesrechten, maar we zijn ook diep geworteld in de ontwikkelingssamenwerking, een sector die er niet in slaagt om racisme en witte suprematie aan te pakken.

- **Wit leiderschap en beslissingsbevoegdheid:** Ondanks gesprekken over lokalisering en antiracisme wordt de ontwikkelingshulp nog steeds gedomineerd door witte organisaties (Roepstorff, 2019). Leiderschapsstructuren zijn nog steeds voornamelijk wit, wat een invloed heeft op de financieringsbeslissingen en programmaprioriteiten. De expertise uit het Globale Zuiden blijft intussen een marginale positie bekleeden. De westerse professionele standaarden bevoordelen witte normen, wat de leiderschapsmogelijkheden voor mensen van kleur inperkt. Zelfs wanneer er leiders uit het Globale Zuiden worden betrokken, spelen ze eerder een symbolische rol dan dat ze substantieel bijdragen aan de besluitvorming (Crewe et al., 2006).
- **Westerse ontwikkelingsmodellen en kennissystemen:** Hulporganisaties hebben een voorkeur voor westerse modellen voor bestuur, financiën en probleemoplossing. De kennissystemen uit het Globale Zuiden worden stevast lager ingeschat (Spivak, 1998). Dat maakt die landen afhankelijk van westerse kaders en zo worden lokale tradities en methodologieën aan de kant geschoven. Instrumenten voor monitoring en evaluatie worden bijvoorbeeld ontworpen door donoren uit het Globale Noorden, zodat middenveldorganisaties uit het Globale Zuiden zich verplicht zien om starre, technische indicatoren over te nemen die niet aansluiten bij hun eigen leefwereld (Roepstorff, 2019).
- **Het narratief van de witte redder:** In de communicatie van de ontwikkelingshulp worden gemeenschappen uit het Globale Zuiden vaak afgeschilderd als machteloos, en westerse actoren als redders. Dat versterkt de geracialiseerde machtshiërarchieën, belemmert lokale handelingsbekwaamheid en bepaalt welke stemmen en oplossingen binnen de ontwikkelingshulp voorrang krijgen (Kapoor, 2004; Pailey, 2019).

Ontwikkelingshulp, kolonialisme en neokolonialisme

De wereldwijde ontwikkelingshulp is van oudsher nauw verbonden met de koloniale geschiedenis van het Globale Noorden. Sommige praktijken blijven ook nu nog op alle niveaus aanwezig, ondanks de gedeelde overtuiging van hulpverleners dat hun missie gekoppeld is aan sociale rechtvaardigheid en positieve verandering. Inzicht in die geschiedenis is essentieel om de consequenties te kunnen herkennen die ook vandaag nog spelen en onze werkterreinen beïnvloeden.

De geschiedenis van de internationale ontwikkeling is doordrongen van de link tussen ontwikkelingshulp en neokolonialisme. Koloniale overheersing heeft de vorm aangenomen van een ontwikkelingsdiscours waarin de hiërarchische relaties behouden blijven. Zowel de ontwikkelingshulp als de koloniale erfenis dragen het masker van 'een beschavingsmissie', die gezien werd als een morele plicht om 'achtergestelde' samenlevingen te verheffen en vaak weerklink vond bij de eerste vormen van humanitaire hulp. Ontwikkelingshulp diende een dubbel doel: het legitimeren van het koloniale bewind en het verlichten van de nadelige gevolgen van de koloniale uitbuiting (Betts, 2020; Ziai, 2016). Zo was de ontwikkelingshulp zowel een blijk van mededogen als een controlemechanisme dat de koloniale machtsstructuren versterkte. Het Belgische ministerie van Ontwikkelingssamenwerking heette tot 1961 immers ... het ministerie van Koloniën (ngo-federatie, 2021).

Neokolonialisme houdt de postkoloniale afhankelijkheid in stand door middel van diverse mechanismen: economische controle in de vorm van handelsovereenkomsten en schuldafhankelijkheid tegenover de voormalige koloniale machten, politieke en militaire interventies, en cultuurimperialisme, waarbij westerse kennissystemen, talen en waarden worden opgelegd en de expertise van het Globale Zuiden in de verdrukking komt (Said, 1978). Een zichtbaar en actief mechanisme van neokolonialisme is ODA (official development aid of officiële ontwikkelingshulp) als een manier om invloed uit te oefenen. Prioriteiten van donoren krijgen voorrang, zodat de hulp vaak naar donorlanden terugstroomt via voorwaardelijke leningen en aankoopvereisten (Hickel, 2017). ODA is specifiek op de korrel genomen omdat er voorrang wordt gegeven aan het economische en politieke eigenbelang van donorlanden, en omdat er westerse bestuursmodellen worden opgelegd die geen rekening houden met de specifieke lokale contexten en behoeften van het Globale Zuiden, wat hun afhankelijkheid van het Noorden bestendigt (Betts, 2012; Aguinaga et al., 2013; Ziai, 2016; Pal et al., 2023; Onyekachi, 2020; Pal et al., 2023). Voor ontwikkelingshulp moeten er vaak goederen en diensten van het donorland worden aangekocht, zodat de financiële hulp via contracten terugkeert naar de donor. Alles bij elkaar genomen leiden die praktijken voor de armste landen tot nettoverliezen van meerdere miljarden dollars, ondanks de ODA-middelen die ze via leningen en subsidies ontvangen. Voorbeelden van deze dynamieken zijn gebonden hulp en voorwaardelijke hulp.

Het dekoloniseren van de ontwikkelingshulp: een problematisch concept

Al is dekolonisatie een modieuze term geworden, we mogen niet vergeten dat het eerst en vooral om een complex en dynamisch proces gaat dat moeilijk te definiëren valt. Frantz Fanon, een baanbrekend politiek filosoof, omschrijft het als een radicaal transformatieproces dat de koloniale orde ontmantelt en de gekoloniseerden hun autonomie en menselijkheid teruggeeft. Zo'n proces is inherent gewelddadig omdat het de volledige omverwerping betekent van de koloniale systemen die op geweld en onderdrukking gebouwd zijn.

In een dergelijke context wordt 'het dekoloniseren van ontwikkelingshulp' in gesprekken over lokalisering volgens ons vaak metaforisch gebruikt, en wordt er met geen woord gerept over de materiële en structurele realiteit van de neokoloniale financieringsstelsels (Tuck et al., 2012). De kern van het concept is echter dat er, voor een ware dekolonisatie van de ontwikkelingshulp, macht en middelen aan organisaties uit het Globale Zuiden moeten worden overgedragen, dat de westerse controle over prioriteiten en bestuur van de ontwikkelingshulp herbekeken wordt en dat er een einde moet komen aan de voorwaarden die donoren opleggen en die de afhankelijkheid versterken. In plaats daarvan focussen veel hulporganisaties zich op oppervlakkige hervormingen, zoals meer diversiteit binnen het personeel of het aanpassen van narratieven, zonder de werkelijke beslissingsmacht te herverdelen (Comic Relief, 2023).

In dit verband wordt de paradox van het 'dekoloniseren van de ontwikkelingshulp' duidelijk: zolang hulporganisaties deel uitmaken van een neokoloniaal financieringssysteem, kunnen ze geen echte dekolonisatie bewerkstelligen. Het is dus realistischer om zich in te zetten voor concrete, tastbare stappen die de schade van kolonisatie en neokolonialisme verlichten, dan om de sector of de organisatie echt te dekoloniseren.

Lokalisering: stap vooruit of een nieuwe vorm van controle?

Volgens de omschrijving in de Grand Bargain (2016) heeft lokalisering als doel om de beslissingsbevoegdheid te verschuiven naar lokale actoren. Maar die vooruitgang gaat traag: slechts 1,2% van de directe financiering komt terecht bij middenveldorganisaties uit het Globale Zuiden (Development Initiatives, 2023) en veel organisaties uit het Zuiden blijven financieel afhankelijk van tussenpartijen uit het Noorden. Lokalisering is weliswaar een stap in de richting van meer gelijkwaardigheid, maar stelt de scheve machtsverhoudingen binnen de internationale ontwikkelingssamenwerking niet voldoende in vraag (Roepstorff, 2019).

3. De weg voorwaarts voor Plan International België

Plan International België is een ontwikkelings- en humanitaire organisatie, stevig geworteld in België en in de internationale ontwikkelingshulp. De combinatie van die twee kenmerken betekent dat we enerzijds een werkplek zijn in België, waar we deel uitmaken van de sociale, politieke en economische context, en dat we anderzijds de erfenissen zijn van een koloniaal verleden waarvan sommige praktijken ook nu nog doorwerken op alle niveaus. Structureel gezien behoort onze organisatie tot een sector en een politieke geschiedenis met wortels in de witte suprematie en neokoloniale structuren, ondanks de steeds luidere roep tot verandering.

Oppervlakkige hervormingen zoals lokalisering, inspanningen op het vlak van diversiteit en aanpassingsprogramma's pakken de onderliggende oorzaken van de internationale scheve machtsverhoudingen niet aan. Ze zijn een belangrijk engagement en een eerste stap, maar kunnen makkelijk neerkomen op een 'afvinkoefening'. Het status quo blijft gehandhaafd, terwijl het streven naar echte transformatie uit de weg wordt gegaan.

Als de ontwikkelingshulp liefdadigheid en afhankelijkheid wil overstijgen, moet er een ingrijpende verschuiving plaatsvinden van macht, besluitvorming en financiële controle naar organisaties uit het Globale Zuiden. Ook pragmatisch gezien blijft dit een uitdaging. Voor een organisatie als Plan International België betekent dit een verbintenis om witte suprematie af te breken en de schade van neokolonialisme te verkleinen, binnen de sector en op ons werkterrein, maar ook in ons bestuur, onze programma's, belangenbehartiging, marketing en communicatie.

In het volledige document omschrijven we eerst enkele kritische reflecties en standpunten inzake antiracisme, lokalisering en het dekoloniseren van de ontwikkelingshulp. Vervolgens schetsen we onze verbintenissen om concrete, radicale transformaties in onze organisatie teweeg te brengen en zo witte suprematie te ontmantelen.

Tijdens onze kritische reflecties en bij de standpunten die we innemen, botsen we op talrijke paradoxen. Soms is onze motivatie voor interne verandering en voor het aanmoedigen van externe transformaties in tegenspraak met de pragmatische en materiële keuzes die we maken. De paradox die het meest in het oog springt, is ons besluit om financiering te zoeken in het internationale systeem, de sector die we net op de korrel nemen. We gaan niet in op het risico dat die paradoxen de interne verandering kunnen blokkeren of tegen ons gebruikt kunnen worden. In plaats daarvan hebben we beslist om ze luid en duidelijk te benoemen.

4. Standpunten van Plan International België

Kolonisatie wordt vaak gezien als een historisch verschijnsel dat in het midden van de 20ste eeuw aan zijn einde kwam, maar het bestaat ook vandaag nog, in verschillende vormen.

Wij betwisten de overtuiging dat dit fenomeen tot het verleden behoort. We erkennen dat kolonisatie en de gevolgen ervan ook vandaag nog doorwerken en gemeenschappen overal ter wereld treffen. We zijn solidair met alle bevolkingsgroepen die ook nu nog te maken krijgen met de realiteit van kolonisatie en streven ernaar om inspanningen te steunen die dat aanhoudende onrecht erkennen en tegengaan. We bevestigen dus dat we bereid zijn om actie te ondernemen en hen zo te steunen.

Door de belangen van het Globale Noorden voorop te zetten, zet ODA kolonialisme verder.

We erkennen dat de huidige modellen van internationale ontwikkelingshulp de koloniale ideologieën bestendigen en de machtsongelijkheid wereldwijd versterken. We erkennen dat ontwikkelingshulp in de eerste plaats de belangen dient van de donorlanden, wat ten koste gaat van de autonomie en de ontwikkeling naar zelfbestuur van de begunstigde naties.

We erkennen dat het huidige ODA-systeem de koloniale ideologieën inherent in stand houdt en de internationale scheve machtsverhoudingen bestendigt. Het hervormen van INGO's zal de structurele problemen in de officiële ontwikkelingshulp niet volledig oplossen.

Middenveldorganisaties ontvangen amper 3% van het volledige ODA-budget, en omdat ze van donoren afhankelijk zijn voor financiering, betekent dat dat ontwikkelingshulp gelinkt is aan specifieke voorwaarden en prioriteiten die door de donoroverheden zijn vastgelegd.

We erkennen de beperkingen verbonden aan het werken binnen het door donoren aangestuurde ODA-systeem, waar we gebonden zijn aan geopolitieke prioriteiten. We zijn vastbesloten om onze machtspositie te gebruiken om een lans te breken voor veranderingen binnen de donorkaders en om aan te dringen op flexiblere financieringsmodellen.

We erkennen het spanningsveld tussen de afhankelijkheid van ODA enerzijds en het bekritisieren van de structuren die de sector vormgeven anderzijds. We vragen en aanvaarden middelen die essentiële programma's in stand houden, maar geven tegelijkertijd toe dat diezelfde middelen deel uitmaken van een systeem dat de koloniale machtsdynamieken handhaaft. Dankzij onze positie kunnen we aan belangenbehartiging doen van binnenuit en dus aandringen op een grondige hervorming van de zwakke besluitvormingsstructuren.

We erkennen dat we als een in Europa gevestigde INGO met overwegend westerse medewerkers over aanzienlijke macht beschikken, waarmee we deel uitmaken van de structurele uitdagingen binnen de ontwikkelingshulp. We streven ernaar een bijdrage te leveren. Zo willen we de zelfzuchtige aard van de ontwikkelingshulp in vraag stellen en positieve, transformatieve veranderingen stimuleren in onze eigen nationale organisatie, binnen de Plan International-federatie en binnen de ontwikkelingshulp in het algemeen.

We zetten ons actief in om witte suprematie binnen onze eigen organisatie te ontmantelen.

'Dekolonisatie' als modewoord beschermt het status quo.

We erkennen dat de term 'dekolonisatie' binnen de ontwikkelingshulp steeds meer als modewoord wordt ingezet. We zijn sterk gekant tegen het oppervlakkige gebruik van de term en we erkennen dat dekolonisatie te maken heeft met het ontmantelen van diepgaande koloniale machtsstructuren en het teruggeven van land en middelen aan inheemse en gekoloniseerde volkeren. We begrijpen dat dekolonisatie, antiracisme en feminisme met elkaar samenhangen, maar toch verschillende strijdtoneelen zijn. Elke strijd vraagt om een specifieke aanpak en aandacht voor unieke vormen van macht en onderdrukking.

Zonder een dergelijke verbintenis wordt de term 'dekolonisatie' uitsluitend oppervlakkig gebruikt. Zo kunnen westerse hulporganisaties en -instellingen, waaronder ook Plan International België, relevant blijven zonder wezenlijke veranderingen door te voeren. De huidige hulpverlening is strijdig met de grondbeginselen van dekolonisatie: hervormingen aan dit systeem staan niet gelijk aan de dekolonisatie van dat systeem.

We erkennen dat onze kennis over dekolonisatie beperkt is en dat we moeten blijven bijleren. We erkennen dat we moeten luisteren naar wat onderzoekers, activisten en organisaties uit het Globale Zuiden ons vertellen over dekolonisatie, zodat we van hen kunnen leren. Tot slot willen we vooral onze erkentelijkheid uitspreken voor het leiderschap van mensen van kleur die deze essentiële gesprekken vormgeven.

"Waar is dat precies, 'het lokale'?" De dichotomie tussen internationaal en lokaal is te kort door de bocht. De complexe werkelijkheid van het Globale Zuiden wordt overdreven eenvoudig voorgesteld en het beeld van 'het lokale' wordt sterk gereduceerd.

Wij zijn van mening dat het huidige lokaliseringsdiscours de lokale dynamieken te eenvoudig voorstelt en geen rekening houdt met de diversiteit binnen middenveldorganisaties uit het Globale Zuiden. Zo wordt die diversiteit aan belangen, capaciteiten en invloedssferen van de 'lokale' actoren verhuld, wat tot uitsluitingspraktijken kan leiden.

Wij denken dat donoren en middenveldorganisaties uit het Globale Noorden hoger moeten mikken dan op een oppervlakkige betrokkenheid van middenveldorganisaties uit het Globale Zuiden. Ze moeten ervoor zorgen dat gemarginaliseerde groepen en entiteiten, met name burgerbewegingen, op een zinvolle manier worden betrokken bij het vormgeven van de ontwikkelings- en humanitaire agenda's.

We erkennen dat we, voor ontwikkelingshulp die zijn doel niet voorbijschiet, de complexe machtsdynamieken onder ogen moeten zien, zowel binnen de betrokken gemeenschappen als tussen middenveldorganisaties uit het Globale Zuiden en Noorden.

We erkennen dat het framen van ontwikkelingshulp als eenrichtingsbeweging van Noord naar Zuid de achterhaalde machtsdynamieken versterkt en voorbijgaat aan de handelingsbekwaamheid en capaciteiten van middenveldorganisaties in het Globale Zuiden om hun eigen ontwikkelingsprocessen te sturen.

Met top-down dekolonisatie en lokalisering vinken we alle vakjes aan, maar doen we niet aan een nieuwe machtsverdeling.

Ten eerste omdat de gesprekken over dekolonisatie en lokalisering in de ontwikkelingshulp gedomineerd worden door middenveldorganisaties en donoren uit het Globale Noorden. De stemmen en ervaringen van hen die in een postkoloniale of koloniale ruimte leven, blijven in de schaduw staan, en wanneer er dan toch perspectieven uit het Globale Zuiden worden meegenomen, gaat het vaak om tokenisme of instrumentalisering, zodat ze uiteindelijk de belangen dienen van donoren uit het Noorden. Bovendien laten grote, gevestigde organisaties uit het Globale Zuiden de door burgers of vanuit de gemeenschap geleide initiatieven vaak links liggen, vooral wanneer die gemarginaliseerde groepen zoals vrouwen en meisjes vertegenwoordigen. In veel middenveldorganisaties worden mensen aangeworven uit de lokale elite, niet uit de bredere gemeenschap, wat de afstand nog groter maakt. Vooral op het vlak van lokalisering zijn het organisaties uit het Globale Noorden die de agenda's in handen houden. Middenveldorganisaties uit het Globale Zuiden worden onder druk gezet om ontwikkelingsmodellen uit het Noorden over te nemen. Dat leidt tot een paradox waarbij lokalisering, dat middenveldorganisaties uit het Globale Zuiden moet empoweren, de dominante denkkaders uit het Noorden alleen maar bestendigt.

Plan International België erkent dat het huidige discours over dekolonisatie en lokalisering in de ontwikkelingshulp wordt gedomineerd door organisaties uit het Globale Noorden, wat de stemmen van het Globale Zuiden buitensluit en marginaliseert.

We zijn van mening dat de huidige lokaliseringsinspanningen de kaders uit het Globale Noorden dikwijls versterken en middenveldorganisaties uit het Globale Zuiden niet weten te empoweren, wat de bedoeling was. Zo blijft de tweedeling tussen lokaal en internationaal gehandhaafd. We erkennen ook dat onze positie als stakeholder van het bredere ODA-systeem ons belemmert om transformatieve veranderingen door te voeren. We erkennen die spanning en paradox en kiezen ervoor om ze aan te pakken door onszelf en onze federatie aansprakelijk te houden voor transformatie binnen de ontwikkelingshulp.

We erkennen dat dekolonisatie en lokalisering vereisen dat de kennis, handelingsbekwaamheid en het leiderschap van gemeenschappen uit het Globale Zuiden centraal komen te staan, in plaats van de westerse narratieven die ontwikkelingsagenda's voorschrijven.

We erkennen dat de voorwaarden en strenge rapportage-eisen die de donoren opleggen transformatieve veranderingen in de weg zitten en de volledige autonomie van middenveldorganisaties uit het Globale Zuiden beperken, net als hun vermogen om contextspecifieke oplossingen te ontwikkelen.

Ondanks alle grote woorden worden middenveldorganisaties uit het Globale Zuiden ook binnen de lokaliseringsagenda nog steeds ernstig ondergefinancierd.

Het huidige financieringsmodel benadeelt middenveldorganisaties uit het Globale Zuiden, omdat ze geen toegang hebben tot directe financiering, en houdt de scheve machtsverhoudingen in stand. Als gevolg van de strenge vereisten van donoren zijn ze nog sterker gebonden aan de indirecte financiering via tussenpartijen uit het Globale Noorden. Dergelijke middenveldorganisaties uit het Noorden gebruiken lokalisering eerder als een instrument voor fondsenwerving dan als een middel om de machtsdynamieken echt in beweging te brengen, en blijven middenveldorganisaties uit het Globale Zuiden overtreffen op het vlak van middelen.

We erkennen de structurele ongelijkheid van de middelenverdeling en de nood aan meer directe en flexibele financiering voor organisaties in het Globale Zuiden, vooral als ze werken rond feminisme, vrouwenrechten, en door meisjes en jongeren geleid worden.

Volgens ons moet het donorbeleid volledig worden omgegooid: onvoorwaardelijke, structurele en flexibele financiering moet centraal staan, zodat het maatschappelijk middenveld in het Globale Zuiden tot wasdom kan komen.

Wij zijn van mening dat middenveldorganisaties uit het Globale Noorden, waaronder Plan International België, een grotere rol moeten opnemen in het bepleiten van deze veranderingen en het herbekijken van hun positie binnen het ODA-systeem. Alleen zo kan een echte herverdeling van macht werkelijkheid worden.

We erkennen dat de lokaliseringagenda geen kans van slagen maakt wanneer de diepgewortelde witte suprematie binnen de ontwikkelingshulp niet wordt aangepakt.

Een dekoloniale feministische bril is essentieel om racisme, patriarchaat en (neo) kolonialisme in vraag te stellen.

Plan International België erkent dat de ontwikkelingsnarratieven die gevormd zijn door westerse feministische kaders, de stemmen en weerstand van meisjes en vrouwen uit het Globale Zuiden vaak marginaliseren, zodat ze de koloniale machtsstructuren bestendigen. Wij menen dat de ontwikkelingshulp verankerd moet zijn in dekoloniale feministische denkkaders waarin de stemmen, kennis en handelingsbekwaamheid van meisjes en vrouwen uit het Globale Zuiden een centrale plek bekleden.

Wanneer meisjes en vrouwen uit het Globale Zuiden worden afgeschilderd als economische activa binnen neoliberale kaders, krijgt hun arbeid volgens ons een instrumentele invulling, en worden hun inherente rechten en de diepere systemische onderdrukking waarmee ze te maken krijgen, over het hoofd gezien.

Wij zijn van mening dat inzicht in de intersectie van onderdrukkingen (etniciteit, gender en klasse) verwerkt moet worden in de inspanningen van de ontwikkelingshulp en de humanitaire sector, zodat oplossingen ook de kernoorzaken van ongelijkheid in gemarginaliseerde gemeenschappen aanpakken.

Binnen antiracisme moeten we de emotionele reacties achter ons laten en naar structurele veranderingen gaan.

Een veelvoorkomende kwestie binnen de hulpverlening is de nadruk op individuele deugdzzaamheid als oplossing voor racisme. Die benadering ziet racisme als het resultaat van persoonlijke vooroordelen of onwetendheid, niet als een structureel probleem dat ingebed is in de institutionele praktijken van hulporganisaties. Het discours blijft hangen op het niveau van individuele intenties en persoonlijke schuld, en het feit dat witte suprematie is ingebed in dagelijkse praktijken, besluitvormingsprocessen, de toewijzing van middelen en het implementeren van programma's, wordt niet aangepakt.

Wij erkennen dat racisme een structureel probleem is binnen de ontwikkelingshulp, dat ingebed is in institutionele structuren en praktijken. Bovendien erkennen we dat persoonlijke reflectie belangrijk is, maar dat inspanningen voor antiracisme verder moeten gaan dan individuele acties. Volgens ons kunnen antiracistische organisaties alleen worden opgebouwd door structurele hervormingen waarbij macht en besluitvormingsprocessen verdeeld worden over alle niveaus van de organisatie.

We menen dat de focus moet verschuiven van het emotionele ongemak van witte medewerkers naar het nemen van verantwoordelijkheid voor structurele veranderingen. Ruimte creëren voor constructieve gesprekken is essentieel, maar moet samengaan met acties waarin de behoeften en stemmen van mensen van kleur centraal staan, van hen die de rechtstreekse gevolgen van systemische racisme ervaren.

We erkennen dat het ultieme doel erin ligt om de focus te verschuiven van individuele schuld naar collectieve verantwoordelijkheid. Daarom moedigen we echte bondgenootschappen binnen onze organisatie aan. Het gaat dan om het erkennen van de eigen kracht, het engagement om het organisatiesysteem te veranderen, naar mensen van kleur luisteren en hen aanmoedigen om zich uit te spreken in een 'dappere ruimte' (brave space) en het ondersteunen van initiatieven die echte besluitvormingsmacht in de handen leggen van hen die impact ondervinden van racisme en witte suprematie. We nodigen bondgenoten uit en moedigen hen aan om een lans te breken voor beleid en procedures die gelijkheid bevorderen, om te blijven bijleren over racisme en witte suprematie en om verantwoording af te leggen voor hun inzet als bondgenoot.

5. Onze verbintenissen om witte suprematie te ontmantelen en antiracistisch beleid te bevorderen

We willen duidelijke, krachtige veranderingen doorvoeren die de witte suprematie in onze organisatie en in de hele sector aanpakken. Daarbij moedigen we de voortzetting aan van bestaande praktijken die op dit moment in onze organisatie goed werken, en geven we die verbintenissen een ruimere, meer gedurfde interpretatie om onze inzet als organisatie voor antiracisme te staven.

Die verbintenissen zijn gebaseerd op de *Visie 2036* van onze organisatie en zijn onderverdeeld in vijf hoofdcategorieën: bestuur, organisatiecultuur en human resources, programmatie en partnerschappen, marketing en communicatie, en beleidswerk en beïnvloeding.

Wat het **bestuur** betreft, verbinden we ons ertoe om de bestuursstructuur van Plan International België te hertekenen zodat onze doelgroepen beter en meer vertegenwoordigd worden. En dat op alle niveaus: van de Raad van Bestuur en het managementteam tot het Youth Advisory Panel. We engageren ons om antiracisme binnen de hele organisatie te institutionaliseren en om mensen van kleur naar leiderschap te begeleiden.

Op het vlak van onze **organisatiecultuur en human resources** engageren we ons om rechtvaardige wervings-, retentie- en promotiepraktijken te garanderen en om strenge regels op te leggen aangaande racisme, seksisme en alle andere vormen van discriminatie binnen de organisatie. We verbinden ons ertoe om al onze medewerkers, bestuursleden en vrijwilligers opleidingen te geven inzake antiracisme en intersectioneel feminisme.

Binnen onze **programma's en partnerschappen**, zowel in België als internationaal, engageren we ons om een intersectioneel feministische benadering toe te passen. We streven ernaar om onze verantwoordingsplicht tegenover de mensen die we ondersteunen en de daarmee verbonden sociale bewegingen met wie we samenwerken, te versterken. We engageren ons om gelijkwaardige partnerschappen uit te bouwen met landenkantoren en externe partners.

Op het vlak van **marketing en communicatie** streven we ernaar om de mensen en de gemeenschappen die we ondersteunen, altijd waardig en correct voor te stellen. We zetten ons in om meer weerklank te geven aan de stemmen en verhalen van onze partners en de gemeenschappen die we ondersteunen.

Op het vlak van **beleidswerk en beïnvloeding** wenden we onze invloed binnen de Plan International-federatie aan om onze bestuursstructuur en ons partnerschapsmodel opnieuw vorm te geven. Bovendien engageren we ons om het beleidswerk van internationale bewegingen voor dekolonisatie, antiracisme en structurele verandering in de ontwikkelingshulp te ondersteunen.

Tot elk meisje vrij is

Plan International België, lid van Plan International, is een onafhankelijke Belgische ngo die over de hele wereld meisjesrechten en gendergelijkheid verdedigt. Sinds 1983 helpen wij kinderen en jongeren om zelfstandiger in het leven te staan. We geven hen de mogelijkheid hun toekomst te veranderen. We verzekeren dat meisjes en jongens vanaf hun geboorte dezelfde kansen hebben: Om naar school te gaan of een opleiding te volgen, hun stem te laten horen, zelf te beslissen over hun lichaam en leven, en zich te ontplooien vrij van geweld.

Meer informatie over Plan International België is te vinden op www.planinternational.be

@planinternationalbelgium

@PlanBelgium

@PlanBelgium

Woord van dank

Deze standpuntnota werd geschreven en gecoördineerd door Nassima El Ouady en kwam mede tot stand dankzij de waardevolle bijdragen van een kernteam bij Plan International België, bestaande uit Alyssa Lambrecht, Carolien Vekemans, Deborah Varisano en Nîma Mesbahi.

Onze bijzondere dank gaat uit naar Saúl Alexander Zavarce Corredor (Plan International Global Hub), Lieven Miguel Kandolo (Kandolo Consulting) en Josfien Fraeyman (ngo-federatie), die hun expertise en praktische inzichten met ons hebben gedeeld.

Daarnaast bedanken we Nolwenn Gontard (Plan International België) voor haar scherpe blik en hulp bij het nakijken en finaliseren van het document, en alle collega's van Plan International die dit document hebben verrijkt met hun feedback en bedenkingen.

Publicatie 2025

Verantwoordelijke uitgever: Isabelle Verhaegen,
Plan International België, Markiesstraat 1, 1000 Brussel

Tekst & foto's: © Plan International